

met ruige witte koppen brekend op het korte strand - het had de rug gekeerd naar de vlakke zandplaten van de overkant, dat land dat nog geen land was, en zich tegen het eiland gegoooid; tegen die duinenkust waarvan het vreten kon, waar het pas nog, een of twee nachten geleden met springvloed, weer beten uit genomen had zodat de duinen niet meer konden glooien maar zich rechtstandig verhieven, uiterlijk op rotsen lijkend maar zwak als zieke dieren. De plantenzoden, door wortels nog bijeen gehouden, hingen van de gedoemde koppen of lagen als uitgerukte stukken van een vacht aan de naakte duinvoet, dicht bij het zoute water te sterven. En de zee sprak; niet brullend of bruisend, maar ook niet gedempt - onophoudelijk, doordringend, betogend bijna, om de zwakke tegenstander de onontkoombaarheid van ondergang en oplossing bij te brengen.

Maar dat daar terzijde was niet het enige doordringende geluid; het andere kwam van vóór hen. Daar was langs de hellingen en kopjes en valleien een beweging begonnen misschien door het groeiende licht, misschien door hun verschijning - een beweging, rillerig en onregelmatig en kort, van de vogels; honderden, duizenden verschrikt op hun nesten ontwakende vogels, een vlakke van onrustige bewegingen met veren en vlerken en gestrekte nekken en

schokkend opgestoken koppen; en dan een eerst heel zacht schor kieren en klokken in de kelen, het langzaam opstaan van geluid, kreten, ten slotte één schel en rauw razen tot hoog in de lucht, één kreet van gevaar inschreeuwend tegen het praten van de zee.

Ze plantten rijshout en helm, ze raaptten eieren, hoedden. de koeien en schapen, zochten op de stranden naar hout - resten van varende schepen of vergane schepen, aangevoerd over niemand wist welke afstanden door stroom en wind - en zaaiden of pootten in de tuinen; roggende in de Oosttuin die nu helemaal in het westen lag en weg kon spoelen, aardappelen in de Nieuwe Tuin, wat

verder van de bedreigde kust maar toch ook niet te vertrouwen, bonen en wortelzaad in de Grote Tuin bij het huis. Het karnpaard stapte geblijnddoekt rond, de hele dag, want er werd boter gemaakt; de vrouwen werkten in de stookhut, blauwe hemden en onderbroeken met banden wapperden aan de drooglijnen, en in de dagen die langer en lichter werden was nu van tijd tot tijd ook, helder en uitdagend, het klinken van staal op staal te horen, het geluid van zeisen die gewet werden, want de maaiers Kamminga en Eppo Rondomscheef waren gekomen en werkten op het hooiland zolang er daglicht was. Er werd veel gegeten; altijd kaas, meestal eieren, 's middags spek, soms ham. soms het zoute, harde, gerookte vlees van Hendrik, de oude stier die de vorige herfst geslacht was; er werd veel koffie gedronken, er werd gerookt, gepruimd, gekaart, en gepraat. Maar als Voogd zich vertoonde werden ze stil, zelfs Sjoerd. Voogd kwam aan tafel en bad zonder woorden achter zijn pet en at zwijgend en gaf na het eten zijn opdrachten voor het werk van de dag. Dan ging hij terug naar het woonhuis, waar behalve hij en zijn familie en de meid nooit iemand kwam; maar ze hoorden vaak, wanneer ze nog in de eetkamer zaten, zijn ongelijke stappen het. trapje opgaan naar de uitkijkpost.

Jan Gerhard Toonder

Jan Gerhard Toonder werd geboren op 18 juli 1914 te Rotterdam en overleed op 25 augustus 1992 te Amsterdam.

Zijn broer Marten Toonder (geestelijk vader van Ollie B. Bommel en Tom Poes) schreef in zijn levensbeschrijving:

“Het eiland (Ibiza) bracht hem een stemming die aan veel vroeger herinnerde, en hij begon over de jeugd van onze vader te schrijven. Die vormde de hoofdfiguur, maar hij nam afstand van het biografische element en koos het merkwaardige leven op het eiland Rottumeroog als onderwerp: de lusten en lasten van de mensen en dieren die daar toen nog leefden, maar vooral de geweldige storm die een einde aan dat alles maakte. Die vormde de climax van twee boeken: Eiland in de verte en De Oudste Ochtend (als variant op 'De Jongste Dag'). Het zou onjuist zijn om deze romantisering van het historisch vergaan van Rottum als een 'streekroman' te beschouwen, zoals wel gebeurd is. “

Eiland in de Verte (1959) en De Oudste Ochtend (1960) verschenen ook gebundeld onder de titel Het Meeuwenjong. Alle drie werden uitgegeven door De Bezige Bij en zijn alleen nog antiquarisch te verkrijgen.